

Theo Hettema

Voor alle duidelijkheid

Verschenen in: *Geruchten* nr. 22 (2006) 6-7 [Nieuwsblad Op Goed Gerucht]

‘En nou moet het voor eens en altijd duidelijk zijn dat...’ Als een leraar in de klas zoiets roept, toont dat vooral een brevet van onvermogen. Hij heeft duidelijk geen greep meer op zijn klas en probeert grenzen te stellen op een manier die toch niet overkomt. Wie op hoge poten duidelijkheid verlangt, heeft eigenlijk het pleit al verloren. En nu verlangt Op Goed Gerucht duidelijkheid. Er moet een duidelijk leiderschap zijn in de kerk (met Ton van der Lingen als de nieuwe Bas Plaisier) en een duidelijke boodschap over actuele thema’s als verzoening, voedselbank en Israël.

Zo’n roep om duidelijkheid is een paradoxale zaak, want stuurgroep en redactie van OGG komen vooral tot de conclusie dat het bij de identiteit van OGG zelf meer gaat om een ‘theologische existentie dan een exacte positie’. Nu stond mij van ‘theologische Existenz heute’ vooral bij dat dit een vooroorlogse poging was om nu juist wél duidelijk stelling in te nemen. Het zou voor Barth en consorten onbegrijpelijk zijn geweest om te spreken van een theologische existentie zonder stellingname. En voor wie van Barth niet gecharmeerd is: het hele Duitse en Franse existentialisme is gewijd aan het uitdrukken van het inzicht dat je door keuzes te maken pas echt tot een menselijk bestaan komt. Maar dat is blijkbaar allemaal twintigste-eeuwse geschiedenis. Het theologenbestaan van de eenentwintigste eeuw is voornamelijk een *free flow* van ideeën, waarbij de gevraagde duidelijkheid van de kerk vooral zal moeten bestaan dat aan OGG de nodige vrijheid wordt gegeven. Want stel je voor dat de kerk werkelijk duidelijkheid ging eisen, en bijvoorbeeld van predikanten een duidelijk onderschrijven van het synoderapport over *Jezus Christus, onze Heer en verlosser* zou eisen. Of: eerst *leren leven van de verwondering*, en dan pas als predikant je periodiek erbij. Dát zou nog eens klare taal zijn.

In de ‘nieuwe duidelijkheid’ van OGG zie ik één grote fout: het verlangen naar duidelijkheid wordt buiten OGG zelf geplaatst. De duidelijkheid moet liggen in de aansturing door een synode, of in de heldere contouren van een boodschap. Maar dat is allemaal een objectiverend wensdenken, waarmee je jezelf voor de gek houdt. Nog nooit in de kerkgeschiedenis heeft een belijdenisgeschrift voor duidelijkheid gezorgd. Het zijn altijd voorlopige aanscherpingen gebleken, waarbij de illusie van duidelijkheid vaak met geweld werd doorgedrukt maar uiteindelijk vooral tot nieuwe interpretaties aanleiding heeft gegeven. En nog nooit in de geschiedenis heeft een synode een heldere lijn neergezet, waardoor mensen wisten waar ze voor eens en altijd aan toe waren. Waarom zou je dat ook van een boodschap of een leidinggevend orgaan verwachten?

Er is maar één alternatief en dat is: niet je zielenheil buiten jezelf leggen en duidelijkheid van een ander verwachten maar jezelf positioneren. Boeiende ervaringen wanneer je dat doet: 1) Wanneer je jezelf positioneert, merkt je dat er voor een ander ook pas echt ruimte ontstaat om zijn of haar zegje te doen; 2) wanneer je duidelijk formuleert wat je nú te zeggen hebt, merk je dat je niet voor de eeuwigheid een mening hoeft te hebben. Duidelijke stellingname is wat anders dan rotsvaste stelligheid.

Hoe moet OGG zich dan positioneren? Voor alle duidelijkheid: OGG is in wezen een predikantenplatform, niets meer en niets minder. We zijn een platform dat ruimte wil bieden voor predikanten. Dat betekent: OGG is geen vakbond die voor de belangen van predikanten moet opkomen; daar hebben we een BNP voor. OGG is ook geen modaliteitsorganisatie, en moet ieder gesprek met een synode dat zoiets suggereert afwijzen. Juist de bestaanswijze van

een platform maakt het mogelijk om dingen te zeggen en te ontwikkelen die in synode of modaliteiten niet kunnen gebeuren.

Ik schrijf dit stuk in de week voordat de synode van de PKN een rapport over de *Pastor in beweging* gaat bespreken. Ik voorzie niet hoe de discussie zal verlopen, maar ik kan me voorstellen dat de synode de vraag zal willen honoreren naar reflectie over wat een ambt is. Dat zou nou echt iets punt voor OGG zijn om op in te gaan. Laat de synode maar worstelen met een protestantse ambtsvisie (wat in vierhonderd jaar nog niet adequaat gelukt is; ook daarin de verleiding om je buiten jezelf te plaatsen en verlekkerd naar het bisschopsambt van een andere traditie te kijken).

OGG zou als platform de geluiden kunnen verzamelen hoe het is om pastor te zijn in het geheel van de kerk en in contact met de cultuur (want zo formuleert het rapport het predikantschap). Wat kom je daarbij tegen aan mogelijkheden en onmogelijkheden? Wie zijn als predikant je bondgenoten en op wat voor manier? Wat doen anderen wat jij als predikant niet kan? Hoe zouden die mogelijkheden, onmogelijkheden en bondgenootschappen in ambten en taken van een kerk neergezet kunnen worden en wat voor nieuwe kansen kunnen zich daarbij voordoen?

Zulke vragen kun je nou in een officieel synoderapport nooit in alle vrijheid stellen, maar als platform wel. En daar zouden we gebruik van kunnen maken. Ik ben ervan overtuigd dat we dan voor dit moment in de PKN ook echt iets te zeggen hebben, zonder dat we ons een andere identiteit hoeven aan te meten dan we als predikantenplatform hebben. Ik ben benieuwd naar wat zulke constructieve taal zal opleveren!